

Polecenia podsumowujące

1. Przedstaw cechy kultury średniowiecznej.
2. Wymień i opisz wzorce osobowe propagowane w kulturze średniowiecza.
3. Scharakteryzuj przemiany życia religijnego w średniowieczu.
4. Podaj przykłady zabytków romańskich i gotyckich w sztuce europejskiej.

Cechy kultury średniowiecznej

Charakter uniwersalny – ujednoczenie wzorców osobowych i religijnych w Europie.
Teocentryzm – Bóg będący centrum życia.
Język łaciński – język ludzi wykształconych wprowadzający jednolity wzorzec kulturowy.
Czerpanie z antyku.
Wzorce osobowe – władca, rycerz, asceta.
Upowszechnienie się kultury rycerskiej.

Literatura

Twórczość głównie w języku łacińskim.
Epos rycerski, np. *Pieśń o Rolandzie*, będący wzorem dla *chansons de geste* – utworów sławiących czyny rycerskie.
Legendy arturiańskie – opowieści o królu Arturze i rycerzach Okrągłego Stołu.
Moralitety – utwory prezentujące losy bohatera dokonującego wyboru między dobrem i złem.
Trubadurzy – poeci i muzycy związani z kulturą rycerską.
XIII–XIV w. – początki twórczości w językach narodowych – Dante Alighieri oraz Giovanni Boccaccio.

Nauka i filozofia

Upowszechnienie scholastyki – prowadzenie dysputy, której celem było dociekanie prawdy.
Augustynizm (św. Augustyn z Hippony) i tomizm (św. Tomasz z Akwinu).

Uniwersytety – dwa wzorce

Bolonia	Paryż
• nauczyciele i studenci osobami świeckimi	• nauczyciele i studenci w większości osobami duchownymi
• rektor wybierany przez studentów	• rektor wybierany przez nauczycieli
• uniwersytet autonomiczny	• uniwersytet zależny od Kościoła

Przemiany w życiu religijnym

Przenikanie się wierzeń pogańskich i chrześcijańskich.
Kult świętych chrześcijańskich.
Wpływ nauk zakonników na przemianę duchową ludzi średniowiecza.

Architektura

Romańska (X–XIII w.)	Gotycka (XII–XV w.)
• kamień podstawowym budulcem	• budowle z kamienia i czerwonej cegły
• budowle o surowym, masywnym charakterze, grubych murach i małych oknach	• lekkość, strzeliste wieże, okna wypełnione witrażami – świetliste wnętrza
• budowane na planie prostokąta, krzyża łacińskiego lub koła	• zastosowanie łuków i przypór odciążających konstrukcję
• funkcja obronna świątyń	• budowane na planie krzyża łacińskiego

Polecane publikacje

Jacques Le Goff, *Kultura średniowiecznej Europy*, Warszawa 1994.
Feliks Kiryk, *Nauk przemożnych perła*, Kraków 1986.
Urszula Świdarska-Włodarczyk, *Homo militans. Rycerskie wzory i wzorce osobowe w średniowiecznej Polsce*, Warszawa 2018.

